

МОДЕЛЬ КАТЕГОРІЇ СТАНУ ДАВНЬОГЕРМАНСЬКИХ МОВ ЯК «РОЗМИТА МНОЖИНА»: КАТЕГОРІАЛЬНИЙ ФОКУС КВАЛІТАТИВНОСТІ

Шапочкіна О.В.,

Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Маршала Тимошенка, 13-Б, м. Київ, 04212
o.shapochkina@kubg.edu.ua
ORCID iD 0000-0002-9575-0415

У дослідженні здійснюється реконструкція категорії стану давньогерманських мов шляхом структурування категоріальних фокусів всередині станової парадигми. У роботі запропоновано розглядати категорію стану давньогерманських мов як «розмиту множину». Автором висвітлено зміст категоріального фокусу межовості (квалітативності) категорії стану давньогерманських мов. Зокрема, здійснено порівняння кількісних показників вживання протокатегоріальних станових конструкцій на прикладах давньогерманських мовних пам'яток.

Ключові слова: категорія стану, давньогерманські мови, предикат стану, розмита множина, станова протокатегоріальна конструкція, модель категорії стану давньогерманських мов.

Шапочкіна О.В.

Модель категории залога древнегерманских языков как «размытое множество»: категориальный фокус квалитативности

В исследовании осуществляется реконструкция категории залога древнегерманских языков путем структурирования категориальных фокусов внутри залоговой парадигмы. В работе предложено рассматривать категорию залога древнегерманских языков как «размытое множество». Автором рассмотрена сущность категориального фокуса квалитативности категории залога древнегерманских языков. В частности, проведено сравнение количественных показателей употребления протокатегориальных залоговых конструкций на примерах древнегерманских языковых памятников.

Ключевые слова: категория залога, древнегерманские языки, предикат состояния, размытое множество, залоговая протокатегориальная конструкция, модель категории залога древнегерманских языков.

O. Shapochkina

Model of the Category of State as “fuzzy multiplicity”: categorical focus of qualitativity

The research reconstructed the category of state in the old Germanic languages (Gothic, Old Saxon, Old Icelandic, Old English, Old High German) by structuring categorical focuses within the state paradigm. In the paper it is proposed to consider the category of state in the Old Germanic languages as “fuzzy multiplicity” where the nucleus is the predicate of state, and around it concentrates the state protocategorical construction with subject-object relations of physical, emotional-psychological, mental state and state of perception which transmit different macro-states within the state situation that contains such categorical focuses as quality, opposition, divergence, convergence and mobility. The article covers the essence of the categorical focus for qualitative state category in the Old Germanic languages. In particular, it was done comparison of quantitative indicators usage in state protocategorical constructions for active state, *intertiv* (inactive constructions), *mediopassiv*, constructions with IV-class verbs with ending —*nan* in Gothic, constructions with copula-verbs “to be/to become” + participle II, constructions with participle II, reflexive constructions, reciprocal constructions. Comparison was done in the Gothic-Scandinavian and West-Germanic language areas, and it is based on such Old Germanic literature sources as the Gothic Bible “Wulfila”, “Beowulf”, “Heliand”, “Song of Hildebrand”, “Muspilli”, “Song of Ludwig”, “Old Norse Edda”. The methods used in the study revealed the fundamental development actualisers and similar and distinctive features of the category of state in the Old Germanic languages. The reconstruction of the category of state for the Old Germanic languages in modern aspect has been restored. The research represents new vision of existing truths and positive experience for re-thinking the given interpretations.

Key words: category of state, Old Germanic languages, predicate of state, fuzzy multiplicity, state protocategorical construction, model of state category in Old Germanic languages.

Вступ. Категорію стану вивчають у різних наукових дисциплінах. У традиційній германістиці існують різноманітні інтерпретації цієї категорії. Є сенс подивитися на цю проблему під новим кутом зору, висвітлити шляхи її формування, реалізацію у давньогерманських мовах. Різномісний в інтерпретації категорії стану (далі КС) спричинений її багатоаспектністю, трансформативністю, семантичною незавершеністю. У давньогерманських мовах станові відношення перебувають у постійному розвитку, набуваючи нових значень із плином часу. Гіпотеза дослідження полягає у тому, що категорію стану давньогерманських мов слід розглядати як «розміту множини», межі якої є нечітко окресленими, вони трансформуються у динамічній синхронії. Основним завданням дослідження стало проведення системного аналізу становлення та розвитку категорії стану від дописемного до кінця давнього періоду історії давньогерманських мов. Здійснено реконструкцію станових відношень у прагерманській мові, реалізовано поетапний процес їх формування. Новим у роботі стало трактування категорії стану як «розмітої множини», увагу також приділено чинникам, що спричинили саме такий її еволюційний поступ. У процесі наукового пошуку відбулося вивчення системних відношень у парадигмі категорії стану давньогерманських мов на різних етапах їхнього розвитку, позначеного, з одного боку, відносною стабільністю, відсутністю кардинальних змін, а з іншого, — поступовими якісними зрушеннями, які посилюються наприкінці кожного періоду.

Критичний огляд літератури, концептуальних рамок, гіпотез тощо. У контексті нашого викладу використано положення видатних германістів: психологічна основа категорії стану (Г. Пауль); особливості творення та вживання категорії стану у готській мові (М. Гухман, С. Дубінін, Н. Ніколаєва); характеристика станової парадигми давньоанглосаксонської мови (В. Берков); типологічні особливості категорії стану у давньоісландській мові (М. Стеблін-Каменський, О. Хауген); розвиток категорії стану давньоанглійської мови (А. Смирницький, П. Гончаренко, Р. Хогг); специфіка розвитку категорії стану давньоверхньонімецької мови (О. Москальська) та ін.

Методологія дослідження. Для досягнення поставленої мети використано комплекс методів, зумовлених метою, завданнями та специфікою аналізу давньогерманського писемного мовлення IV–XIII століть. Відтворення еволюційних процесів у категорії стану в контексті взаємозв'язку різних рівнів мовної системи ґрунтувалося на прийомах порівняльно-історичного методу. Прийом зіставлення та порівняння станових конструкцій, дібраних із давньогерманських писемних джерел, дозволив простежити формування категорії стану

у германських мовах та водночас виявити ареальні подібності і розбіжності станових відношень у засобах їх реалізації. Застосування методу розмітої множини уможливило реконструкцію процесу розвитку категорії стану давньогерманських мов. Дескриптивний та структурний методи дали змогу схарактеризувати типологічні та семантичні ознаки категорії стану. Виокремлення загальних принципів реалізації категорії стану та її особливостей у різних давньогерманських ареалах було здійснено завдяки методу поліситуаційного аналізу. Метод кількісного аналізу мовних фактів та метод суцільної вибірки було застосовано з метою встановлення опозиційних та семантичних відношень всередині парадигми категорії стану давньогерманських мов.

Результати дослідження та обговорення. Метод «розмітої множини»: реконструкція моделі категорії стану. У контексті нашого дослідження релевантним виявився метод «розмітої множини» (Е. Кубрякова, О. Маріна, Г. Лакофф, Л. Вітгенштейн, Т. Гівон, Л. Заде, Є. Сепир, Є. Шейгал та ін.). За допомогою цього методу категоризація визначається як одне з фундаментальних понять діяльності людини взагалі та одна з ключових проблем когнітивного вивчення мови. Здатність класифікувати мовні явища, поділяти їх на мовні класи, розряди і категорії свідчить про те, що у сприйнятті світу людина ідентифікує об'єкти та розбіжності між ними [6].

Зміна підходів до поняття категорії не лише сприяє розширенню знань про когнітивну діяльність людини, а й змінює уявлення про навколишній світ і відповідно про значення мовних та мовленнєвих форм [5].

Концепція виокремлення категорії стану зумовлена тим, що йдеться не тільки про відношення дії до суб'єкта, а про відношення до семантичних категорій суб'єкта та об'єкта, що розглядаються у їхній відповідності із тим чи іншим елементом структури речення [1]. Стан прийнято визначати як словозмінну категорію граматичного, а не лексичного рівня, і водночас як морфологічну категорію, що перебуває у межах певних синтаксичних відрізків [4].

Саме тому у конструюванні моделі категорії стану давньогерманських мов ми послуговувалися вищезазначеними підходами, зокрема вартий уваги і метод розмітих множин, який ще адаптував математик Л. Заде [7, 338–353]. Також пізніше розвивав цей метод нідерландський науковець Д. де Гест [3, 33–50].

Межі категорії стану давньогерманських мов є нечітко окресленими. У свою чергу, членство категорії відзначається ступенем від 0 до 1. Вони підлягають трансформаціям у діахронному та синхронному аспектах [2]. У такому разі структура категорії стану є змінною, оскільки вона перебуває у постійній динаміці.

На прикладі моделі категорії стану давньогерманських мов репрезентовано її фокуси — власне ключові ознаки: опозиційність, дивергентність, конвергентність, межевість, мобільність, які

своєю чергою слугують «містком» для об'єднання тих чи інших ознак парадигми категорії стану (рис. 1).

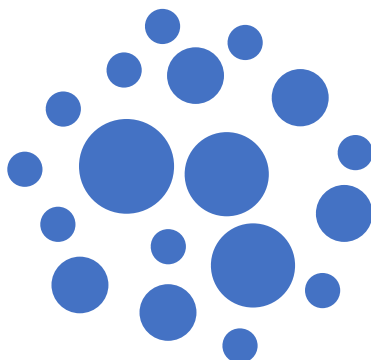

Рис. 1. Модель категорії стану давньогерманських мов як розмитої множини (змістовий план)

Фокус межевості (квалітативності): кількісні показники СПК у давньогерманських мовах. У фокусі межевості відображається квалітативність (кількісні показники), особливості творення та вживання різних форм категорії стану давньогерманських мов. Межевість категорії стану спостерігаємо при типологічному співставленні західногерманського та гото-скандинавського мовних ареалів. У межах нашого дослідження проаналізовано тексти давньогерманських пам'яток, датованих IV–XIII ст., для виявлення частотності вживання станових протокатегоріальних конструкцій (далі СПК) із інертивними (бездіяльними), реверсивними, медіопасивними та пасивними відтінками

у порівнянні із конструкціями активного стану. Зіставлення двох ареалів, гото-скандинавського та західногерманського, включало близько 14230 СПК у 45-ти давньогерманських текстах. Розгляд кількісних показників вживання СПК у текстах давньогерманських пам'яток відбувався за двома принципами: опозиційним та ареальним. Результати ми презентуємо у кількісних та відсоткових показниках.

Отже, до гото-скандинавського мовного ареалу належать твори, написані готською та давньоісландською мовами. Із Готської Біблії [14] проаналізовано 18 уривків (сюди увійшли уривки із Євангелія та Полінські послання, в яких виявлено такі показники вживання СПК (табл. 1).

Таблиця 1

ПОКАЗНИКИ ВЖИВАННЯ СПК У ТЕКСТАХ ГОТСЬКОЇ БІБЛІЇ

№ п/п	Пам'ятка писемності	Кількісні дані					
		Загальна кількість строф	Частота вживання СПК за типологією КС				
			<i>Актив</i>	<i>Інертив</i>	<i>Реверсив</i>	<i>Медіопасив</i>	<i>Пасив</i>
1	Vulfila.Evangelium: Matthew	273	160	57	17	11	28
2	Vulfila. Evangelium: John	552	423	70	14	4	41
3	Vulfila. Evangelium: Luke	765	464	134	54	7	106
4	Vulfila. Evangelium: Mark	600	403	79	36	12	70
5	Vulfila. Pauline Episteln: Romans	222	170	9	4	8	31
6	Vulfila. Pauline Episteln: Corinthians I	229	151	6	12	7	53
7	Vulfila. Pauline Episteln: Corinthians II	256	184	7	15	4	46

№ п/п	Пам'ятка писемності	Кількісні дані					
		Загальна кількість строф	Частота вживання СПК за типологією КС				
			Актив	Інертив	Реверсив	Медіопасив	Пасив
8	Vulfila. Pauline Episteln: Ephesians	144	111	4	7	1	21
9	Vulfila. Pauline Episteln: Galatians	129	93	5	6	0	25
10	Vulfila. Pauline Episteln: Philippians	72	37	8	5	3	19
11	Vulfila. Pauline Episteln: Colossians	81	53	6	3	0	19
12	Vulfila. Pauline Episteln: Thessalonians I	79	63	1	1	4	10
13	Vulfila. Pauline Episteln: Thessalonians II	57	49	1	1	0	6
14	Vulfila. Pauline Episteln: Timothy I	108	65	5	8	1	29
15	Vulfila. Pauline Episteln: Timothy II	77	48	9	6	0	14
16	Vulfila. Pauline Episteln: Titus	17	7	0	1	0	9
17	Vulfila. Pauline Episteln: Philemon	23	22	0	0	0	2
18	Vulfila. Minor fragments: Nehemiah	15	7	0	0	0	8
	Разом	3700	2510	401	190	62	537

З 3700 проаналізованих біблійних послань готською зафіксовано 2510 конструкцій активного стану. У становій опозиції до них перебувають 1190 СПК, з них: 401 СПК інертивного стану, 190 — реверсивного, 62 — медіопасиву та 537 СПК із пасивними відтінками. В опозиції до активного стану (2510 СПК) знаходяться реверсивні, інертивні, медіопасивні та пасивні СПК, їхня кількість становить 1190 конструкцій. У відсо-

тковому відношенні це становить неповноцінну (50 %:50 %) станову опозицію: 68 % активу та 32 % опозиційних станових типів. Однак отримані дані вказують на те, що вже у готській мові ця опозиція існувала.

Із давньоісландських пісень Старшої Едди [15] проаналізовано 22 СПК, з яких виявлено такі кількісні показники та відношення (табл. 2).

Таблиця 2

ПОКАЗНИКИ ВЖИВАННЯ СПК У СТАРШІЙ ЕДДІ

№ п/п	Пам'ятка писемності	Кількісні дані					
		Загальна кількість строф	Частота вживання СПК за типологією КС				
			Актив	Інертив	Реверсив	Медіопасив	Пасив
1	Edda: Völuspá	66	32	8	15	0	11
2	Edda: Hávamál	164	118	16	10	0	20
3	Edda: Grímnismál	54	40	10	2	0	2
4	Edda: Skírnismál	42	21	9	5	0	7
5	Edda: Hárbarðsljóð	60	49	3	2	0	6

№ п/п	Пам'ятка писемності	Кількісні дані					
		Загальна кількість строф	Частота вживання СПК за типологією КС				
			Актив	Інертив	Реверсив	Медіопасив	Пасив
6	Edda: Hymiskviða	39	32	4	2	0	1
7	Edda: Lokasenna	65	50	4	2	0	9
8	Edda: Þrymskviða	32	20	6	3	0	3
9	Edda: Helgakviða Hjörvarðssonar	43	31	6	3	0	3
10	Edda: Helgakviða Hundingsbana in fyrri	58	39	7	2	0	10
11	Edda: Helgakviða Hundingsbana önnur — Völsungakviða in forna	51	30	11	5	0	5
12	Edda: Grípisspá -Sigurðarkviða Fáfnisbana I	53	26	8	9	0	10
13	Edda: Reginsmál — Sigurðarkviða Fáfnisbana II	26	8	9	3	0	6
14	Edda: Fáfnismál	44	15	16	8	0	5
15	Edda: Sigrdrífumál	37	20	10	3	0	4
16	Edda: Guðrúnarkviða in fyrsta	27	13	8	2	0	4
17	Edda: Sigurðarkviða in skamma	71	44	7	8	0	12
18	Edda: Guðrúnarkviða in forna — Guðrúnarkviða önnur	44	12	16	8	0	8
19	Edda: Guðrúnarkviða in þriðja	11	2	2	4	0	3
20	Edda: Atlamál in grœnlensku	105	53	10	16	0	26
21	Edda: Hamðismál	31	10	8	8	0	5
22	Edda: Hlöðskviða	32	17	7	5	0	3
	Разом	1164	682	194	125	0	163

Із загальної кількості пісень Старшої Едди (1155) зафіксовано 682 конструкції активного стану, 194 СПК інертиву, 125 СПК рефлексивного стану, 0 СПК медіопасиву та 163 СПК пасиву. У відсотках давньоісландська опозиція активного стану по відношенню до СПК інших типів становить 58 % (актив) до 42 % (реверсив, інертив, пасив). Станова опозиція є майже повноцінною, попри те, що медіопасивних конструкцій у давньоісландській мові, на відміну від готської, не було зафіксовано. Виокремлення цього показника пояснюється тим, що вже у давній період ісландська мова мала достатньо розгорнуту систему реверсиву: зворотного та взаємного станів, який складав вагому опозицію активному стану. Також наводимо зведені показники по гото-скан-

динавському мовному ареалу для подальшого його порівняння із західногерманським (табл. 3).

За внутрішнім ареальним принципом готська та давньоісландська мови мають спільні та відмінні ознаки. Ареальна спільність полягає у тому, що в опозиції до активних конструкцій є наявними СПК інертиву, реверсиву та пасиву. Ареальною відмінністю є те, що наявність конструкцій медіопасиву спостерігається винятково у готській мові. Давньоісландська парадигма КС не має такого станового типу, однак демонструє розгалужену систему утворення реверсивного стану. Якщо узагальнити відсоткові показники по гото-скандинавському ареалу, то вони мають співвідношення 34 % до 66 %.

ЗВЕДЕНІ ПОКАЗНИКИ СПК ГОТО-СКАНДИНАВСЬКОГО МОВНОГО АРЕАЛУ

№ п/п	Пам'ятка писемності	Кількісні дані					
		Загальна кількість строф	Частота вживання СПК за типологією КС				
			Актив	Інертив	Реверсив	Медіопасив	Пасив
1	Vulfilu	3700	2510	401	190	62	537
2	Edda	1164	682	194	125	0	163
	Разом	4864	3192	595	315	62	700

Проаналізуємо показники західногерманського мовного ареалу (табл. 4).

Так, враховуючи дані табл. 4, доходимо висновку, що показник медіопасивних конструкцій у західногерманському ареалі майже не фіксувався. Поодинокі випадки медіопасиву наявні лише в давньоанглійській мові: 4 СПК (Beowulf) та єдиний приклад зафіксовано у давньовірхньонімецькій мові: 1 СПК (Ludwigslied). Ареальною особливістю західногерманського ареалу слід вважати помірну кількість пасивних СПК — 288, виявлених у творі «Спаситель» (Heliand) [9]. 152 реверсивні СПК представлені у давньоанглійському творі «Беовульф» [8], у давньосаксонському «Хеліанді» наявні 118 СПК такого типу. Поодинокі інертивні кон-

струкції із дієприкметником II зафіксовано у творах західногерманського мовного ареалу, у «Хеліанді» їхня кількість сягає 118 СПК, а у «Беовульфі» — 126. Давньовірхньонімецькі твори «Пісня про Хільдебарнда» [10], «Пісня по Нібелунгів» [13], «Муспілі» [12], «Пісня про Людвіга» [11] — невеличкі за обсягом, порівняно з «Беовульфом» та «Хеліандом», проте у цих текстах так само наявна тенденція до реалізації станових відношень та формування опозицій. Так, пасивних СПК у давньовірхньонімецькій мові зафіксовано набагато більше, ніж інертивних та реверсивних. Останні конструкції у кількісних показниках майже збігаються (табл. 4).

Таблиця 4.

ПОКАЗНИКИ ВЖИВАННЯ СПК ЗАХІДНОГЕРМАНСЬКОГО МОВНОГО АРЕАЛУ

№ п/п	Пам'ятка писемності	Кількісні дані					
		Загальна кількість строф	Частота вживання СПК за типологією КС				
			Актив	Інертив	Реверсив	Медіопасив	Пасив
1	Beowulf	3180	2763	126	152	4	135
2	Muspilli	105	79	7	6	0	13
3	Heliand	5980	5446	118	108	0	288
4	Hildebrandslied	65	53	5	6	0	1
5	Ludwigslied	55	33	4	9	1	8
	Разом	9385	8374	260	281	5	445

Стосовно відсоткового відношення станових опозиційних типів у західногерманському ареалі спостерігаються такі показники: 89 % — активні СПК, 11 % — СПК пасиву / медіопасиву / реверсиву / інертиву. Порівнюючи станову опозицію «актив VS пасив / реверсив / інертив / медіопасив»

у двох давньогерманських ареалах, ми бачимо основну дивергентну ознаку: готто-скандинавський мовний ареал містить більше показників вживання опозиційних станових типів (34 %), ніж західногерманський (11%). Це пояснюється сукупністю різних факторів, які спричинили зру-

шення у первинній парадигмі КС на різних рівнях, зокрема на рівні граматики. Щодо конвергентних ознак, то можна виокремити такі: майже однакові показники вживання у двох мовних ареалах, які ми досліджуємо, мають інертивні та реверсивні конструкції. Спільним є також повна відсутність або спорадичне використання медіопасивних форм у давньоісландській, давньонімецькій та давньоанглійській мовах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У своїй сукупності методи, які ми застосували у дослідженні, дозволили виявити провідні актуалізатори розвитку, дивергентні та конвергентні ознаки КС у давньогерманських мовах. Зокрема, нами здійснено реконструкцію КС давньогерманських мов у сучасному баченні. Слід також наголосити на тому, що феномен реконструкції став вирішальним для нашого дослідження, оскільки ми намагалися поглибити уяв-

лення, визначити структуру, деталізувати явище, уточнити та/або змінити зміст та значення першопочатково інтерпретованої інформації.

Принциповим для нас було зрозуміти значення феномену «категорії стану», спромогтися пояснити розмаїття станових конструкцій, репрезентувати суперечливість та глибину форм і значень категорії стану на прикладі давньогерманських мов. Досліджені нами проблеми зможуть у перспективі відповісти на питання: чому у сучасних германських мовах закріпилися специфічні станові форми та опозиції? чому у споріднених мовах існують дивергентності? чому конвергентні ознаки не завжди є вирішальними для того чи іншого процесу розвитку у парадигмі категорії стану? У нашому дослідженні ми запропонували нове бачення наявних істин, продемонстрували позитивний досвід переосмислення вже існуючих інтерпретацій.

ДЖЕРЕЛА

1. Бондарко А.В. Теория функциональной грамматики. Персональность. Залоговость : научное издание. СПб, 1991. 203 с.
2. Буніятова І.Р. Еволюція гіпотаксису в германських мовах (IV–XIII ст.) : монографія. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2003. 327 с.
3. Geest De D. Literary Genres from a systemic functional perspective / D.De Geest, Y.Van Gorp // European Journal of English Studies. — 1999. — vol. 3, no. I. — P. 33–50
4. Гухман М.М. Развитие залоговых противопоставлений в германских языках: опыт историко-типологического исследования родственных языков : научное издание. Москва : «Наука», 1954. 148 с.
5. Lakoff G. Women, Fire and Dangerous Things. What Categories Reveal About the Mind/ G. Lakoff. Chicago: The University of Chicago Press, 1987. — 152 p.
6. Маріна О.С. Семіотика парадоксальності у когнітивно-комунікативному висвітленні (на матеріалі сучасного англійського поетичного дискурсу) : монографія. Херсон : Айлант, 2015. 298 с.
7. Zade L.A. Fuzzy sets/L.Zade// Information and Control. — no. 8. — 1965. — P. 338–353.
8. Beowulf. URL:<http://norse.narod.ru/src/other/beowulf/beowulf.html> (дата звернення: 31.10.19)
9. Heliand In Old Saxon. URL: <https://northvegr.org/old%20icelandic%20old%20english%20texts/heliand%20in%20old%20saxo/001.html> (дата звернення: 31.10.19)
10. Hildebrandslied. URL: <http://norse.ulver.com/src/other/hildebrand/bp.html> (дата звернення: 31.10.19)
11. Ludwigslied. URL: <http://norse.ulver.com/src/other/ludwigslied/index.html> (дата звернення: 31.10.19)
12. Muspilli. URL: <https://ru.scribd.com/doc/9607821/Muspilli-Mit-Ubersetzung-bzw-Ubertragung-ins-Neuhochdeutsche>. (дата звернення: 31.10.19)
13. Nibelungenslied. URL: <http://norse.ulver.com/src/other/nibelungen/index.html> (дата звернення: 31.10.19)
14. Project Wulfila 2004, Университет Антверпена, Бельгия. URL: <http://www.wulfila.be/gothic/browse/text/?book=5&chapter=12> (дата звернення: 31.10.19)
15. Snorra Edda. URL: <http://norse.ulver.com/src/edda/index.html> (дата звернення: 31.10.19)

REFERENCES

1. Bondarko, A. V. (1991). Teoriia funktsionalnoi grammatiki. Personalnost. Zalogovost [Theory of Functional Grammar. Personality. Security]. Nauchnoie izdaniie, SPb: 203 p.
2. Buniatova, I. R. (2003). Evoliutsiia hipotaksysu v hermanskykh movakh (IV-XIII st.) [Evolution of Hypotaxis in German (4–13 centuries)]: Monohrafiia, Kyiv: Vydavnychi tsentr KNLU, 327 p.

3. Geest, De D. (1999). Literary Genres from a Systemic Functional Perspective. *European Journal of English Studies*, pp. 33–50.
4. Gukhman, M. M. (1954). Razvitie zalogovykh protivopostavlenii v germanskikh yazykakh: opyt istoriko-tipologicheskogo issledovaniia rodstvennykh yazykov [The Development of Collateral Contrasts in Germanic Languages: experience of historical and typological research of related languages]. Nauchnoie izdanie, Moskva: «Nauka», 148 p.
5. Lakoff, G. (1987). Women, Fire and Dangerous Things. What Categories Reveal About the Mind. Chicago: The University of Chicago Press, 152 p.
6. Marina, O. S. (2015). Semiotika paradoksalnosti u kohnityvno-komunikatyvnomu vysvitlenni (na materiali suchasnogo anglomovnoho poetychnoho dyskursu) [Semiotics of Paradoxicality in Cognitive-Communal Visceral (on the material of an ordinary English poetical discourse)]. Monografia, Kherson: Ailant, 298 p.
7. Zade, L. A. (1965). Fussy Sets. *Information and Control*, pp. 338–353.
8. Beowulf.
<http://norse.narod.ru/src/other/beowulf/beowulf.html>
9. Heliand in Old Saxon. <https://northvegr.org/old%20icelandic%20old%20english%20texts/heliand%20in%20old%20saxo/001.html>
10. Hildebrandslied.
<http://norse.ulver.com/src/other/hildebrand/bp.html>
11. Ludwigslied.
<http://norse.ulver.com/src/other/ludwigslied/index.html>
12. Muspilli.
<https://ru.scribd.com/doc/9607821/Muspilli-Mit-Ubersetzung-bzw-Ubertragung-ins-Neuhochdeutsche>
13. Niebelungenslied.
<http://norse.ulver.com/src/other/nibelungen/index.html>
14. Project Wulfila 2004, Universytet Antverpena, Belhiia.
<http://www.wulfila.be/gothic/browse/text/?book=5&chapter=12>
15. Snorra Edda.
<http://norse.ulver.com/src/edda/index.html>

Дата надходження статті до редакції: 24.09.2019 р.

Прийнято до друку: 14.10.2019 р.